

برگ مشخصات مقاله

عنوان مقاله

بررسی و مطالعه جایگاه نماز در سلامت روانی و ارتقاء عملکرد بهینه کارکنان ادارات راه و

شهرسازی همدان

۱- نام و نام خانوادگی: عیسی سراقی *

شماره تلفن: ۰۹۱۸۷۵۰۶۵۷۱

پست الکترونیک: isa.soraghi@gmail.com

۱- نام و نام خانوادگی: سمیه روزبهانی

*** مسؤل مکاتبات**

چکیده:

نماز ستون دین و بهترین راه وصول به حقیقت، معرفت به اسرار الهی و روشنی بخش دیدگان مومنین می باشد و اولین عبادتی است که پس از بعثت حضرت رسول اکرم (ص) برای تزکیه مردم آورده شده است. در مکتب انسا و حیات بخش اسلام نماز به عنوان عملی عبادی دارای ابعاد اجتماعی، سازندگی و تزکیه ای فراوانی دارد در این پژوهش به بررسی آثار و برکات نماز در سلامت روانی، عملکرد بهینه کارمندان در محیط های کاری پرداخته شده است. از یافته های پژوهش چنین بر می آید که مسائل عبادی تاثیر شگرفی بر بالا بردن بازده کار در امور محوله، مسوولیت پذیری، تکریم ارباب رجوع، بالا بردن انگیزه خدمت و در نهایت حرکت در مسیر اهداف سازمانی را به دنبال خواهد داشت همچنین بین مسایل معنوی بویژه نماز با افزایش تعهد شغلی و رضایت متقاضیان از کارکنان دولت رابطه معنا داری وجود دارد شایان ذکر است جامعه آماری پژوهش حاضر ادارات راه و شهرسازی استان همدان می باشد.

واژگان کلیدی: نماز، سلامت روانی، انگیزه، بهره وری، کارکنان دولت

مقدمه:

امروزه نیروی انسانی کارآمد، ماهر و متعهد به عنوان بزرگترین و ارزشمندترین ثروت و سرمایه اجتماعی و دارایی یک سازمان در سطح کلان در نظر گرفته می شود با توجه به اهمیت نیروی انسانی در بهبود و بالا بردن اهداف سازمانی در محیط کاری دارند توجه به نیازها و رفع محدودیت ها از ضروریات مدیریت سازمان می باشد. فرضیه نماز به عنوان عملی عبادی دارای ابعاد مختلفی می باشد با توجه به آثار و برکات آن ما را در دستیابی شناخت کاملی از نماز رهنمون می کند دانستن تاثیر نماز در زندگی دنیوی و اخروی بشریت نقش بسزایی در سعادت انسان ها ایفا می نماید. (حکمت آرا و سلطانی، ۱۳۹۵). با این حال یکی از نیازهای کارکنان در هر سازمان در هر مقیاس و اندازه ای تامین و ارضای نیازهای معنوی آنان در محیط کار می باشد. در واحدهای سازمانی که به تعالی روحی و معنوی کارکنان توجه خاصی می شود که بالطبع افزایش

کارایی، اعتماد، امانت داری و در نهایت رضایت شغلی را به همراه دارد. بنابراین مدیران سازمانها با بوجود آوردن زمینه مناسبی جهت تعالی افراد در محیط های کاری این احساس را در میان کارکنان ایجاد می کنند که کارکنان خود را از سازمان و واحد کاری بدانند و در سازمان از همدیگر حمایت نموده و خود را با مأموریت ها، و اهداف سازمان هماهنگ می نمایند (بیک زاده و همکاران، ۱۳۹۰)

انسان های مقید به انجام وظیفه نماز درونی نورانی و آکنده از مهر و محبت نسبت به همنوعان خویش دارند نماز دستاوردهای زیادی دارند که هر کدام از این دستاوردها را با جان و دل حفظ نمود چه بسا افرادی در هر حرفه و و مقامی خواسته و یا ناخواسته در تعهد کاری خویش کاهلند و باعث بروز نارضایتی برای دیگر همنوعان در این دنیا و درزدی از کار و گرفتن دستمزد بابت عمل انجام ندارد (حکمت آرا و سلطانی، ۱۳۹۵) اگر انسان ها کارهای خود را برای خدا و در مدار رضایت او قرار دهد تمامی کارهای انسان در مسیر هدف حتی خوردن، آشامیدن، مسافرت، کار روزانه و... عبادت محسوب می شود لذا اقامه نماز باعث صیقل و پاکی درون و بیداری وجدان کارکنان می گردد.. با این رویکرد بالطبع اشتیاق شغلی، انگیزش درونی راندمان کار افزایش یافته و در مسیر اهداف از پیش تعیین شده سازمان گام برداشته خواهد شد. در این راستا نماز بهترین و کارآمدترین روش برای دستیابی به انگیزش معنوی و تامین مستقیم نیازهای فرد در انجام امور محوله و پاسداشت و تکریم ارباب رجوع می شود. مدیر هر مجموعه برای پیشبرد کار اداره تحت مدیریت به آگاهی از انگیزش کارکنان و علت وجودی آن نیازمند می باشد. در پژوهش حاضر که به روش پیمایش انجام شده است اقامه نماز در ادارات تاثیر مستقیم و چشمگیری در بالا رفتن عملکرد کارکنان، مسولیت پذیری، کاهش انحرافات، فساد اداری و تکریم ارباب رجوع را به دنبال داشته است.

روش تحقیق:

در زمینه ادبیات تحقیق و مسایل نظری مرتبط با موضوع از منابع موجود (کتاب ها، مقالات، سایت های اینترنتی، اسناد و مدارک سازمان) استفاده شده است. در این پژوهش از روش ترکیبی، پیمایشی، توصیفی و تحلیلی استفاده شده است جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کارکنان ادارات راه و شهرسازی استان همدان می باشد که از روش نمونه گیری کوکران استفاده شده است. جمع آوری اطلاعات از طریق توزیع پرسشنامه در جامعه آماری مورد نظر بوده است همچنین برای دستیابی به نتایج مطلوب از تعدادی جامعه آماری نیز مصاحبه تکمیلی صورت گرفته است.

مبانی نظری تحقیق:

نماز:

نماز در زبان پهلوی نماج: namac دعا، تعظیم، ستایش و نماج پورتن namac burtan نماز بردن، تعظیم کردن و ستایش کردن آورده شده است (فره وش، ۱۳۵۲) در ادبیات فارسی همچنین به معنای دعا، بزرگداشت به یاد خدا بودن معنی شده است و در پیش از اسلام برای هرگونه نیایش و عبادت استعمال شده است. پیش از اسلام نیز پیامبران بزرگ الهی امت های خود را به برپاداشتن نماز امر و بدان سفارش نموده اند. (حکمت آرا، ۱۳۹۵) در فرهنگنامه های فارسی برای نماز جز به معنی صلات که عبادت خاص مسلمانان است با آداب و اوقات معین معانی دیگری نظیر درود دادن نقل شده است. (یا حقی، ۱۳۷۷) در فرهنگ لغات فرس نماز به معنی پرستش و خدمت کاری آمده است (بدرالدین بن ابراهیم، ۱۳۸۱). با توجه به اهمیت والا و جایگاه نماز در تزکیه روح و انسان سازی در بیشتر متون منظوم و منثور فارسی بویژه در متون عرفانی جلوه و نمود خاص دارد ابیات فراوانی که در دیوان شاعرانی نظیر مولوی، حافظ، سعدی، عطار ... گواه این واقعیت می باشد. نماز در ادبیات

فارسی در اعصار مختلف همواره یکی از مضامین اصلی برای شاعران و نویسندگان بوده است برای اینکه در سیر و سلوک عارفانه و گام نهادن در وادی طریقت همواره نماز یکی از ارکان اساسی محسوب می شده است.

سلامت روانی:

یکی از اصلی ترین حوزه های توسعه پایدار سلامتی در جوامع بشری در بخش بهداشت و سلامت روانی جامعه می باشد که ارتباط تفکیک ناپذیری با سلامت انسان ها و عملکرد بهینه آنها در سازمانها را بر عهده دارد. در قرن حاضر شیوه های زندگی و روابط اجتماعی و مسایل مربوط به سلامت دستخوش تغییر و دگرگونی شده است. از طرفی فرایند صنعتی شدن و گسترش سریع شهرنشینی، سبک زندگی افراد را شدت متاثر ساخته، تاثیر زیادی بر سلامت روانی و جسمی افراد گذاشته است (فیضی و همکاران، ۱۳۹۳). طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی سلامتی عبارتست از حالت سلامتی کامل جسمی، روانی، اجتماعی، معنوی و نه فقط فقدان بیماری یا ناتوانی که در آن فرد به توانایی های خود پی می برد و می تواند با استرس های معمولی زندگی کنار آید و به صورت ثمربخش و مولد کار می کند و قادر به کمک به جامعه باشد. فرهنگ روان شناسی وبر (۱۹۹۶) واژه سلامت روانی را برای توصیف اشخاصی به کار می برد که در بالاترین سطح کنشورزی رفتاری و سازش پذیری هیجانی و سازش یافتگی رفتاری هستند و فقط به این مفهوم که شخص دچار بیماری نیست به کار نمی رود. (marks, ۲۰۰۷).

عملکرد:

عملکرد عبارتست از مجموع رفتارهایی که افراد در ارتباط با شغل از خود نشان می دهند مثلا کارگر الف می تواند بیست واحد کالا بیش از کارگر ب تولید کند بنابراین عملکرد کارگر الف بالاست حال فرض کنید کارگر ب تا دیر وقت کار می کند در آموزش کارکنان جدید کوشاست به دنبال فرصت جهت کمک به سازمان است اغلب به موقع در محل کار حاضر می شود و در سه ماه گذشته حتی یک روز هم غیبت نداشته است در مقابل کارگر الف بر خلاف کارگر ب اصرار دارد راس ساعت ۴ بعد ظهر محل کار خود را ترک نماید توجهی به

کارکنان جدید ندارد هیچگاه نوآوری از خود نشان نمی دهد. اغلب با چند دقیقه در محل کار خود حاضر می شود و یک روز در ماه غیبت می کند هر چند کارگر الف دارای بهره وری بیشتری است ولی شاید بتوان گفت که کارگر ب با توجه به مجموعه فعالیتهای که انجام می دهد از کارگر الف بهتر است. (گریفین، ۱۳۷۵). این در حالیست که عملکرد معمولاً با دو معیار کارایی و اثربخشی سنجیده می شود کارایی به معنی درست انجام دادن کارها از راه صرفه جویی در منابع و تجهیزات و به دست آوردن بیشترین ستاده از کمترین داده هاست و اثر بخشی معین انجام دادن کارهای درست و رسیدن به هدف می باشد (پارسایان، ۱۳۸۳) به عبارتی عملکرد، نحوه انجام وظایف و مسولیت های محوله است در واقع همان رفتارهایی که افراد در ارتباط با شغل از خود نشان می دهند. عملکرد در مفهوم اصلی روش رقابت بخش هایی است که می خواهند به اهدافشان برسند و مجموعه عملکردها در رفتارهایی است که افراد در ارتباط با شغل از خود نشان می دهند (yu et al, ۲۰۰۹). این نکته قابل توجه است که افراد خوش قلب، خیرخواه و مخلص حتی در امور اقتصادی و کسب و کار هم موفق تر و خلوصشان پشتوانه حیثیت اجتماعی و جلب مشتری و اعتماد مردم به عملکرد آنهاست شاید این کلام علوی به این مساله مربوط باشد که فرموده است رزق هرکس به اندازه نیت اوست (عزیزی، ۱۳۸۶).

۱- نماز و سلامت روانی

۱-۱ تاثیر نماز بر افسردگی و اضطراب:

افسردگی حالت هیجانی است که مشخصه آن غمگینی زیاد، احساس بی ارزشی، احساس گناه، کناره گیری از دیگران و از دست دادن علاقه و اشتیاق به فعالیت های عادی است (Davison, ۲۰۰۱) یکی از شایع ترین اختلالات روانی افسردگی می باشد. این در حالیست که نحوه نگرش به انسان، جامعه و جهان می تواند نقش مهمی در شکل گیری عواطف انسان داشته باشد. آیات مختلف قرآن چون سوره مائده آیه ۹ و انعام آیه ۴۸ و روایات پیشوایان دینی بیانگر این است که آموزش توحیدی غم و ترسی برای انسان باقی نمی گذارند. انسان سالم به دلیل وضعیت خاص روانی که دارد گرایش به عشق ورزیدن به عالیتین ها را دارد در

قرآن به نوعی خاص از این ایمان اشاره دارد که تضمین کننده یک زندگی سالم است و آن ایمان به خداست

قرآن ایمان را مانع غم و اضطراب (مائده آیه ۶۹) مانع اضطراب از دست رفتن نعمت ها و به مشقت افتادن (جن آیه ۱۳) باعث آسان شدن امور (کهف آیه ۸۸) باعث داشتن حمایت کننده ای جاویدان (بقره آیه ۲۵۷) و برخورداری از هدایت او (یونس آیه ۹ و حج آیه ۳۸) باعث ثبات و پایداری (ابراهیم آیه ۲۷) و ایجاد کننده زندگی پاکیزه (نحل آیه ۹۷) و بالاخره تامین کننده آرامش درونی (رعد آیه ۲۸) توصیف می کنند (موسوی و همکاران، ۱۳۸۶). این در حالیست که بسیاری از مصائب و مشکلات به منظور آزمایش انسان ایجاد می شوند در این آزمایشات بعضی از افراد نقایص خود را در می یابند و برطرف می کنند و از نظر روانی هم رشد می کنند اصولاً بسیاری از کمالات فقط در مواجهه با سختی ها حاصل می شود علت دیگر بروز مصائب ارتکاب گناهان است که باعث بروز نابسامانی روانی و مشکلات اجتماعی می گردد و در مواردی خداوند انسان را به کیفر گناهانشان دچار می سازد (عنکبوت آیه ۴۱، مائده آیه ۴۸ و شمس آیه ۱۴). بین ارتباط با خدا و شرکت در مراسم مذهبی و اضطراب و افسردگی و شکوفایی معنوی ارتباط مهمی وجود دارد در پژوهش حاضر افرادی که از معنویت بالایی برخوردارند میزان افسردگی و اضطراب کمتری دارند.

۱-۲ تاثیر نماز بر خواب و صحت بدن:

خواب یک فرایند فیزیولوژیک در سطح بالایی می باشد که تحت تاثیر مسایل اجتماعی - فرهنگی نیز قرار می گیرد خواب یک ریتم بیولوژیک است و مراحل خواب به دنبال مطالعه بر روی این ریتم پیچیده مشخص می گردد. اختلال و محرومیت از خواب می تواند منجر به افزایش حساسیت به درد، افزایش فعالیت سمپاتیک و کاهش فعالیت پاراسمپاتیک قلب، اختلال سیستم ایمنی، تغییر سیستم های اندوکراین و متابولیسم شده بویژه افزایش ضربان قلب است (عرب و همکاران، ۱۳۹۲). حدود یک سوم زندگی هر فرد را خواب تشکیل می دهد اهمیت خواب به دلیل تاثیر گسترده اختلالات چرخه خواب بیداری به زندگی افراد است کیفیت زندگی و فعالیت افراد در ساعات بیداری تا حد زیادی تحت تاثیر کیفیت خواب است.

۳-۱ تاثیر نماز بر نشاط روحی و شادابی:

شادی واژه ای است که معانی مختلفی چون لذت آنی، لذت طولانی مدت و لذت از کل زندگی را شامل می شود بسیاری از روان شناسان بر این باورند که در مفهوم شادی حداقل ۳ جز عاطفی، اجتماعی و شناختی وجود دارد. جز عاطفی باعث حالات هیجانی مثبت اجتماعی منجر به روابط گسترده و مثبت با دیگران و جز شناختی موجب به برخورداری از تفکر می شود که وقایع روزمره را با خوش بینی تعبیر و تفسیر می کنند (ظهور و همکاران، ۱۳۸۷). اگر نماز از روی صفای درون و خاضعانه باشد در از بین بردن غم و غصه و نشاط آوری برای اهل ایمان خواهد بود علی رغم وجود پیامدهای نامطلوب عدم وجود نشاط و وجود دهها پیامد مثبت ناشی از شاد بودن متأسفانه در این زمینه جامعه ایران برخلاف تصور، یکی از غمگین ترین و عبوس ترین ملل جهان محسوب می شوند ایران در جدول جهانی شادمانی رتبه پایینی را کسب نموده است رتبه ۶۹ از ۱۸۷ کشور می باشد (تنهایی، ۱۳۸۷). عوامل اجتماعی از موثرترین دلایل شادی هستند زندگی انسان ها سراسر روابط است و روابط بازتاب خود ما هستند در واقع آنچه به سوی خود می کشانیم همواره نشان دهنده ویژگی های ما یا باور هایی است که درباره روابط داریم (Hills, ۲۰۰۱).

۲- نماز و عملکرد شغلی

۲-۱ تاثیر نماز بر کم فروشی شغلی:

نماز جمع کردن میان روح و جسم، میان ماده و معنا، میان دنیا و آخرت، چه در لفظ چه در محتوا و چه در حرکات از ویژگی های نماز اسلامی است. چنین است که مسلمان، با گزاردن نماز کامل همه گونه انرژی خود را در راه تعالی خود به کار می گیرند یعنی در آن واحد از امکانات جسمی و فکری و روحی خویش در این راه

بهره می کشد گزارنده نماز درست به همان دلیل که با تمام قوا، پیوند راه خداست همه انگیزه های شر و فاسد و انحطاط را در راه خود و در پیرامون خود بی اثر می سازد (حکمت آرا و همکاران، ۱۳۹۵). کم کاری مهمترین پیامد فقدان وجدان کاری و انضباط اجتماعی و عدم وظیفه شناسی در نهادها و مراکز اشتغال جامعه است. نتیجه عادی این وضعیت پایین بودن نرخ بهره وری و کار مفید، عدم رشد تولید ناخالص ملی، وابستگی اقتصادی روز افزون می باشد (وکیلی، ۱۳۸۷). نماز گزار با دلی پاک و وجدانی بیدار در انجام وظایف خود جدیت و اهتمام به کارها را در اولویت امور خود قرار داده و از هرگونه کم کاری، بی مسئولیتی، دزدی کاهلی و نارضایتی ارباب رجوع دوری می کند بر این اساس ابداع راه کارهایی برای شناخت مولفه های وجدان کاری و برنامه ریزی منسجم و اصولی جهت رشد تقویت عملکرد بهینه و بالا بردن تولیدات ملی حائز اهمیت می باشد. هر چه میزان تعهد شغلی در ارتباط با مسایل معنوی و ایدئولوژیک بیشتر باشد به همان میزان بهره وری و عملکرد آن بالاتر است. از آثار و برکات نماز دوری کردن انسان از بدی ها و اعمال خلاف قوانین چه در آشکارا و پنهان می باشد. اگر فرد با حضور قلب و خالصانه نماز بخواند از ارتکاب به گناهان دور می شود و دستیابی فرد به آرامش و آسایش روحی در دنیا و برخورداری از خوان پر نعمت الهی در آخرت و دستیابی به رضایت خداوند می باشد. این در حالی است که در افرادی که مسایل معنوی جایگاه ویژه ای در زندگی فرد دارد افراد دارای اشتیاق شغلی بالا و رضایت بیشتر از کار داشته و عملکرد بالایی را به دنبال دارد. شایان ذکر است وجود انگیزه معنوی در کنار انگیزه های مادی تاثیر چشمگیری بر بالا رفتن عملکرد اشخاص و بالطبع رضایت و کارایی جامعه را به دنبال خواهد داشت.

۲-۲ تاثیر نماز بر رشوه خواری:

ارتکاب جرایم رشا و ارتشا که مهمترین مصادیق فساد محسوب می شود در دو قالب فعال و منفعل قابل تصور است که هر دو صورت آن به لحاظ کیفی قابل نکوهش است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۱). سیاست جنایی کشورها در مقابله با بزهکاری در جنبه های مختلف تقنینی، قضایی و اجرایی با آرمان ها و دیدگاههای فرهنگی جامعه ارتباط تنگاتنگی دارد به این لحاظ مبارزه قانونی، قضایی و پلیس با بزهکاری برای از بین بردن ریشه ای

این پدیده اجتماعی کافی نیست و همراه با آن اتخاذ و اجرای سیاستهای فرهنگی و اجتماعی بر اساس قواعد اخلاقی و انسانی حاکم بر جامعه ضرورت دارد از این رو متولیان امور جامعه باید با همکاری اندیشمندان و مصلحان و با بهره گیری از تمامی اهرم های قانونی و دستاوردهای علمی علوم مختلف برای ریشه یابی و مبارزه با این پدیده شوم برنامه جامعی ارائه نمایند و فقط به استفاده از ابزارهای حقوقی و قضایی اکتفا نکنند از آنجا که رشوه خواری ناشی از وجود نقیصه و ضعف در کارکردهای نهادی و اجتماعی در جامعه است (حبیب زاده، ۱۳۷۹) مشهورترین دلیل قرآنی حرمت رشوه آیه ۱۸۸ سوره بقره است که می فرماید " لا تأکلوا أموالکم بینکم بالباطل و تدلو بها الی الحکام لتأکلوا فریقا من أموال الناس بالاثم و انتم تعلمون " مال یکدیگر را به ناحق مخورید و کارها را به محاکم قضاوت نیفکنید که به وسیله رشوه و زور پاره ای از حال مردم را بخورید با اینکه شما بطلان دعوی خود را می دانید.

۲-۳ تاثیر نماز بر وجدان کاری:

نیروی انسانی از مهمترین عواملی است که از طریق مشارکت در تولید، نقش بسیار مهمی را در ارتقای وجدان کاری ایفا می کند یکی از موضوعات مهمی که امروزه سازمانها با آن روبرو هستند مساله چگونگی وجدان کاری است . وجدان کاری عاملی است که باعث ایجاد نظم در کار و احساس انجام وظیفه در افراد می شود. به عبارتی کارکنان با وجدانکاری بالا سخت تر کار می کنند برای سازمان ارزش قائلند و ایراد کمتری در کارشان دیده می شوند (گشتاسب و همکاران، ۱۳۸۹). چنانچه وجدان را به مفهوم واقعی آن اثرگذار یا فعال بدانیم آن را احساس تعهد درونی به رعایت الزاماتی که در ارتباط با کار مورد توافق قرار گرفته می بینیم زیرا وجدان کاری عبارت است از رضایت قلبی و تعهد التزام عملی نسبت به وظیفه هایی که قرار است انسان انجام دهد به گونه ای که اگر بازرس یا ناظری نیز شاهد نباشد وی در انجام وظیفه قصور یا سستی ننماید (معین، ۱۳۶۰). اگر وجدان را به محیط فعالیت انسان پیوند دهیم و آن را با کاری که شخص انجام می دهد مرتبط سازیم به اصطلاح وجدان کاری می رسیم. وجدان کاری از عوامل موثر روانی و ارزشی موثر بر بهره وری در سازمان است هر قدر وجدان

کاری در انسان و جامعه در سطح بالایی قرار گیرد زمینه برای افزایش بهره وری فراهم می شود(زمانی ۱۳۸۵). از اساسی ترین راهکارها در تحکیم وجدان کاری اعتقادات و ساختار فکری و نحوه نگرش جامعه و فرد در خصوص کار و اشتغال انسان می باشد زیرا اشتغال وسیله ایست که جایگاه انسان را در جامعه مشخص و همچنین قوام و دوام زندگی و معیشت خانواده به آن وابسته است.

۲-۴ تاثیر نماز بر خدمت به مردم(تکریم ارباب رجوع):

به منظور ارائه خدمات مطلوب به مردم و ارباب رجوع در نظام اداری کشور، برنامه های هفت گانه تحول در نظام اداری تنظیم و در تاریخ ۱۳۸۱/۱/۱۸ به تصویب هیات وزیران رسید که برنامه هفتم آن ارتقاء و حفظ کرامت مردم در نظام اداری کشور است. این برنامه در قالب طرح تکریم ارباب رجوع بر اساس مصوبه شماره ۱۳/۱۸۵۱۰ ط مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۰ شورای عالی اداری تجلی و تبلور یافته است(سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۸۱). از دیدگاه حضرت علی (ع) چرایی تشکیل حکومت اسلامی بر اقامه حدود الهی و وظایفی مبتنی است که بر عهده دولتمردان است از نظر مولای متقیان حکومت بر مردم به هیچ وجه هدف نیست بلکه امانت الهی است که باید در جهت خدمت به بندگان خدا به عنوان وسیله ای به منظور رفع نیازهای محرومان و نیازمندان قرار گیرد.

اندیشه های مدیریتی حضرت علی (ع) از دیگر اندیشه های بشری متمایز و دارای ویژگی های است که هیچ اندیشمند غربی در دانش مدیریت به آن دست نیافته است امام علی (ع) به مدیریت با نگرش انسانی می نگرند زیرا آنچه در افق مدیریت مطرح است انسان است و انسان ابزار نیست(آذردهشتی، ۱۳۶۸).

جلب رضایت شهروندان و مراجعان، باعث افزایش اعتماد و وفاداری عمومی، وفاق ملی، مشارکت عمومی و اقتدار ملی می شود که در دنیای کنونی به مانند شاخص های اصلی سنجش کارآمدی و توسعه نظام اداری و تعالی محسوب می شود(کاظمی و همکاران، ۱۳۹۰). در خصوص تکریم ارباب رجوع نصب و نگهداشت صندوق

پیشنهادهای و انتقادات در ورودی ادارات راه و شهرسازی نصب گردیده است که بر اساس محتویات صندوق و نظرات ارباب رجوع مدیران نسبت به ارزیابی عملکرد کارکنان خود اقدام می کنند.

یافته های تحقیق:

در قرن حاضر که اوج پیشرفت علم و سازمان مدیریت است بسیاری از مدیران فراموش می کنند که با کارکنان خود که دارای روح الهی هستند چگونه رفتار کنند و استعدادهای آنها را منشا همه بهره وری ها و خلاقیت است در محیط کار شکوفا کنند از اوایل قرن حاضر محققان و اندیشمندان مدیریت موضوع معنویت در سازمان را مورد توجه قرار دادند به طوری که در حدود سال ۱۹۹۲ افزایش ناگهانی همایش ها و کارگاههای مربوط به معنویت در کار، مقالات و کتاب های فراوانی در این زمینه مشاهده می شود (زاهدی و پناهی، ۱۳۸۷). بر اساس آیات و احادیث نماز انسان را از فحشا و منکرات نهی می کنند نماز عملی عبادی است که انسان را از گناهان و انحرافات مصون می نماید. جدول شماره ۱-۱ تعداد کارکنان راه و شهرسازی را به تفکیک زن و مرد نشان می دهد که حدود ۸۰ درصد کارکنان مرد و ۲۰ درصد زن می باشد.

۱-۱ جدول پرسنل اداره کل راه و شهرسازی استان همدان به تفکیک جنسیت

ردیف	جنسیت	تعداد	درصد
۱	مرد	۱۸۳	۷۹/۵
۲	زن	۴۷	۲۰/۵
جمع کل		۲۳۰	۱۰۰

معنویت در محل و تلاش برای انسانی کردن سازمان ها یکی از روندهای مهم کسب و کار و مدیریت می باشد که از اواسط دهه ۱۹۹۰ به طور جدی در محافل علمی جهان مطرح گردیده است در این راستا به نظر بسیاری از محققان پارادایم جدید محیط کار که بر گرفته از علوم سایبرنتیک، نظریه آشوب، علوم شناختی مذاهب و آیین های شرقی و غربی می باشد که در واقع عکس العملی به پارادایم خشک و مکانیستی مدرن پارادایم معرفت می باشد (biberman, ۱۹۹۸). جدول شماره ۱-۲ وضعیت پرسنل راه و شهرسازی بر اساس مدرک تحصیلی را نشان می دهد این جدول بیانگر اینست که کارکنان راه و شهرسازی از نظر تحصیلات دارای وضعیت مطلوبتری نسبت به سایر ادارات استانی می باشد.

۱-۲ جدول پرسنل اداره کل راه و شهرسازی استان همدان به تفکیک مدرک تحصیلی

ردیف	مدرک تحصیلی	تعداد	درصد
۱	زیر دیپلم	۱۸	۷/۸
۲	دیپلم	۳۵	۱۵/۲
۳	فوق دیپلم	۱۶	۶/۹
۴	لیسانس	۱۲۵	۵۴/۳
۵	فوق لیسانس	۳۶	۱۱/۲۵
جمع کل		۲۳۰	۱۰۰

روایات بسیاری است که خدمت به مردم و رسیدگی به مشکلات آنان را از بسیاری از عبادت ها و حج مستحب، به مراتب برتر به حساب آورده شده است (قرانتی، ۱۳۸۶). مدیران سازمان ها با به وجود آوردن معنویت در محیط های کاری، این احساس را در میان کارکنان ایجاد می کنند که کارکنان خود را از سازمان و واحد

کاری بدانند در سازمان از همدیگر حمایت نمود و خود را با مأموریت ها و اهداف سازمانی هماهنگ نمایند. (بیگ زاده و حمد الهی، ۱۳۹۰). جدول شماره ۳-۱ وضعیت جمعیت شناختی کارکنان راه و شهرسازی را بر اساس سن نشان می دهد همانگونه که از جدول استنباط می شود اداره کل از نظر سن پرسنل دارای وضعیت جوانی می باشد.

۳-۱ جدول اطلاعات جمعیت شناختی مربوط به نمونه آماری

ردیف	سن	تعداد	درصد
۱	۲۵-۳۰	۱۴	۶/۰۸
۲	۳۰-۳۵	۵۳	۲۳/۰۴
۳	۳۵-۴۰	۳۹	۱۶/۹۵
۴	۴۰-۴۵	۴۰	۱۷/۳۹
۵	۴۵-۵۰	۳۸	۱۶/۵۲
۶	۵۰-۵۵	۳۷	۱۶/۸
۷	۵۵-۶۰	۶	۲/۶۰
۸	۶۰-۶۵	۳	۱/۳۰
جمع کل		۲۳۰	۱۰۰

یکی از مهمترین شاخص ها در سازمان بالا بردن تعهد شغلی است که با اهمیت دادن به نماز در بیدارسازی وجدان افراد موثر است در این راستا دوری کردن از کارهای ناروا چه در پنهان و چه در آشکارا از آثار و خواص نماز است نماز با خضوع قلب انسان را از ارتکاب گناهان کبیره و صغیره باز می دارد نیاز بهترین وسیله تامین

آسایش و آرامش روح و روان در دنیا و برخورداری از نعمت های بهشتی در آخرت است احیا و اقامه نماز اثرات متعددی در دنیا و آخرت برای انسان دارد و چنانچه در متن زندگی قرار بگیرد هنگام نماز همه چیز جز نماز فراموش شود. از اساسی ترین عوامل تاثیر گذار در عملکرد کارکنان انگیزش درونی است انگیزه های که ذاتی بوده و ارضای مستقیم نیازهای فرد را به دنبال دارد که علاوه بر اینکه به فرد انگیزه و نیروی مضاعف در راستای دستیابی به اهداف سازمان می دهد. افرادی که در سازمان بواسطه معنویت عملکرد بهتری و بالطبع رضایتمندی ارباب رجوع را به دنبال داشته و از حمایت های تشویقی از طرف همکاران، بازرسان و ناظران با عنایت به بازخورد مثبت عملکرد خود برخوردار می شوند. مدیریت کارآمد سیستم در محیط کار با بالا بردن انگیزه مسوولیت پذیری افراد را در جهت بازدهی بهتر و تعالی تعهد شغلی آنان با توجه به رشد فزاینده اخلاق حرفه ای به کمک فرهنگ اقامه نماز و ارائه راه کارهای کلیدی و سازنده که می تواند عملکرد بهینه را در سیستم به همراه داشته باشد.

۴-۱- جدول ماتریس اقامه نماز و عملکرد کارکنان ره و شهرسازی همدان (رتبه بندی و اولویت سنجی کارکنان

مقطع سنی ۲۵-۳۵) ماخذ نویسندگان

ردیف	عنوان شاخص	مجموع وزنی	میانگین وزنی	وزن نسبی	رتبه
۱	نماز را در اول وقت به جا می آورم	۱۱۰	۳/۸	۰/۳۱	۲
۲	نمازهای واجب را در مسجد یا نمازخانه می خوانم	۸۷	۳	۰/۲۵	۱۰
۳	پس از نماز احساس آرامش روحی بیشتری دارم	۱۱۳	۳/۹	۰/۳۲	۱
۴	در هنگام مشکلات و گرفتاری نماز می خوانم	۹۳	۳/۲	۰/۲۶	۸
۵	نماز در زندگی فردی و اجتماعی من تاثیر مثبتی دارد	۹۶	۳/۳	۰/۲۷	۶
۶	نماز باعث وفاداری به سازمان می شود	۸۵	۲/۹	۰/۲۴	۱۲
۷	مشکل سازمان را مشکل خود می دانم	۹۰	۳/۱	۰/۲۵۸	۹
۸	مسایل مذهبی منجر به وابستگی و تعلق به سازمان می شود	۸۷	۳	۰/۲۵	۱۱

۹	نماز انسان را از انحرافات باز می دارد	۱۰۱	۳/۵	۰/۲۹	۴
۱۰	مسایل مذهبی در نحوه برخورد با ارباب رجوع موثر است	۱۰۷	۳/۷	۰/۳۰	۳
۱۱	نماز باعث انگیزه درونی شغلی می شود	۹۶	۳/۳	۰/۲۷	۵
۱۲	نماز منجر به افزایش عملکرد در سازمان می شود.	۹۳	۳/۲	۰/۲۶۶	۷

بر اساس جدول ۴-۱ تاثیر نماز در عملکرد کارکنان همانگونه که در جدول آورده شده است آرامش پس از فریضه واجب با مجموع وزنی ۱۱۳ و میانگین وزنی ۳/۹ و وزن نسبی ۰/۳۲ در اولویت اول کارکنان قرار گرفته است در رتبه های دوم و سوم نماز اول وقت و تکریم ارباب رجوع قرار گرفته است.

۵-۱ جدول ماتریس اقامه نماز و عملکرد کارکنان ره و شهرسازی همدان (رتبه بندی و اولویت سنجی کارکنان

مقطع سنی ۴۵-۳۵) ماخذ نویسندگان

ردیف	عنوان شاخص	مجموع وزنی	میانگین وزنی	وزن نسبی	رتبه
۱	نماز را در اول وقت به جا می آورم	۱۳۶	۴	۰/۳۳۳	۱
۲	نمازهای واجب را در مسجد یا نمازخانه می خوانم	۱۰۸	۳/۲	۰/۲۶۶	۹
۳	پس از نماز احساس آرامش روحی بیشتری دارم	۱۱۲	۳/۳	۰/۲۷۵	۸
۴	در هنگام مشکلات و گرفتاری نماز می خوانم	۱۰۵	۳/۱	۰/۲۵۸	۱۰
۵	نماز در زندگی فردی و اجتماعی من تاثیر مثبتی دارد	۱۱۶	۳/۴	۰/۲۸۳	۷
۶	نماز باعث وفاداری به سازمان می شود	۱۰۲	۳	۰/۲۵	۱۱
۷	مشکل سازمان را مشکل خود می دانم	۱۱۹	۳/۵	۰/۲۹۱	۶
۸	مسایل مذهبی منجر به وابستگی و تعلق به سازمان می شود	۱۲۳	۳/۶	۰/۳	۵
۹	نماز انسان را از انحرافات باز می دارد	۹۷	۲/۹	۰/۲۴۱	۱۲
۱۰	مسایل مذهبی در نحوه برخورد با ارباب رجوع موثر است	۱۲۹	۳/۸	۰/۳۱۶	۳
۱۱	نماز باعث انگیزه درونی شغلی می شود	۱۲۶	۳/۷	۰/۳۰۸	۴
۱۲	نماز منجر به افزایش عملکرد در سازمان می شود.	۱۳۳	۳/۹	۰/۳۲۵	۲

بر اساس جدول ۵-۱ تاثیر نماز و مراسم مذهبی در عملکرد کارکنان در گروه سنی ۴۵-۳۵ اقامه نماز در اول وقت با مجموع وزنی ۱۳۶ و میانگین وزنی ۴ و وزن نسبی ۳۳۳٪ درصد دارای رتبه اول بوده و بندهای افزایش عملکرد کارکنان و تکریم ارباب رجوع در مرحله دوم و سوم قرار دارد.

۶-۱- جدول ماتریس اقامه نماز و عملکرد کارکنان ره و شهرسازی همدان (رتبه بندی و اولویت سنجی کارکنان

مقطع سنی ۵۵-۴۵) ماخذ نویسندگان

ردیف	عنوان شاخص	مجموع وزنی	میانگین وزنی	وزن نسبی	رتبه
۱	نماز را در اول وقت به جا می آورم	۱۳۱	۴/۱	۳۴۱٪	۱
۲	نمازهای واجب را در مسجد یا نمازخانه می خوانم	۱۱۸	۳/۷	۳۰۸٪	۵
۳	پس از نماز احساس آرامش روحی بیشتری دارم	۹۶	۳	۲۵٪	۱۲
۴	در هنگام مشکلات و گرفتاری نماز می خوانم	۹۹	۳/۱	۲۵۸٪	۱۱
۵	نماز در زندگی فردی و اجتماعی من تاثیر مثبتی دارد	۱۰۳	۳/۲	۲۶۶٪	۱۰
۶	نماز باعث وفاداری به سازمان می شود	۱۰۸	۳/۴	۲۸۳٪	۸
۷	مشکل سازمان را مشکل خود می دانم	۱۲۲	۳/۸	۳۱۶٪	۴
۸	مسایل مذهبی منجر به وابستگی و تعلق به سازمان می شود	۱۱۲	۳/۵	۲۹۱٪	۷
۹	نماز انسان را از انحرافات باز می دارد	۱۰۶	۳/۳	۲۷۵٪	۹
۱۰	مسایل مذهبی در نحوه برخورد با ارباب رجوع موثر است	۱۲۵	۳/۹	۳۲۵٪	۳
۱۱	نماز باعث انگیزه درونی شغلی می شود	۱۱۵	۳/۶	۳٪	۶
۱۲	نماز منجر به افزایش عملکرد در سازمان می شود.	۱۲۸	۴	۳۳۳٪	۲

بر اساس جدول ۶-۱ تاثیر نماز و مراسم مذهبی در عملکرد کارکنان در گروه سنی ۴۵-۵۵ اقامه نماز در اول وقت با مجموع وزنی ۱۳۱ و میانگین وزنی ۴/۱ و وزن نسبی ۳۴۱٪ درصد دارای رتبه اول بوده و بند های افزایش عملکرد کارکنان و تکریم ارباب رجوع در مرحله دوم و سوم قرار دارد.

۷-۱- جدول ماتریس اقامه نماز و عملکرد کارکنان ره و شهرسازی همدان (رتبه بندی و اولویت سنجی کارکنان

مقطع سنی ۶۵-۵۵) ماخذ نویسنندگان

ردیف	عنوان شاخص	مجموع وزنی	میانگین وزنی	وزن نسبی	رتبه
۱	نماز را در اول وقت به جا می آورم	۱۸	۴/۶	۰/۳۸۳	۱
۲	نمازهای واجب را در مسجد یا نمازخانه می خوانم	۱۷/۲	۴/۳	۰/۳۵۸	۴
۳	پس از نماز احساس آرامش روحی بیشتری دارم	۱۶	۴	۰/۳۳۳	۷
۴	در هنگام مشکلات و گرفتاری نماز می خوانم	۱۵	۳/۸	۰/۳۱۶	۹
۵	نماز در زندگی فردی و اجتماعی من تاثیر مثبتی دارد	۱۶/۴	۴/۱	۰/۳۴۱	۶
۶	نماز باعث وفاداری به سازمان می شود	۱۳/۶	۳/۴	۰/۲۸۳	۱۲
۷	مشکل سازمان را مشکل خود می دانم	۱۴/۸	۳/۷	۰/۳۰۸	۱۰
۸	مسایل مذهبی منجر به وابستگی و تعلق به سازمان می شود	۱۴/۴	۳/۶	۰/۳	۱۱
۹	نماز انسان را از انحرافات باز می دارد	۱۶/۸	۴/۲	۰/۳۵	۵
۱۰	مسایل مذهبی در نحوه برخورد با ارباب رجوع موثر است	۱۸	۴/۵	۰/۳۷۵	۲
۱۱	نماز باعث انگیزه درونی شغلی می شود	۱۵/۲	۳/۹	۰/۳۲۵	۸
۱۲	نماز منجر به افزایش عملکرد در سازمان می شود.	۱۷/۶	۴/۴	۰/۳۶۶	۳

بر اساس جدول ۷-۱ تاثیر نماز و مراسم مذهبی در عملکرد کارکنان در گروه سنی ۶۵-۵۵ اقامه نماز در اول وقت با مجموع وزنی

۱۸ و میانگین وزنی ۴/۶ و وزن نسبی ۰/۳۸۳. درصد دارای رتبه اول بوده و بند های افزایش عملکرد کارکنان و تکریم ارباب رجوع

در مرحله دوم و سوم قرار دارد.

بحث و نتیجه گیری:

در آیات و احادیث در خصوص نماز و اثرات و فواید آن تاکید شده است نماز انسان را از فحشاء و منکرات

نهی می نماید همچنین در دین اسلام نماز اگر با آداب و شرایطش به جا آورده شود انسان را نه تنها به آرامش

کافی می‌رساند که او را به تدریج از سطوح پایین تحولی بالا برده و او را به سطح متعالی می‌رساند (احمدی، ۱۳۷۷) یکی از مهمترین شاخص‌ها در سازمان بالا بردن تعهد شغلی است که با اهمیت دادن به نماز در بیدارسازی وجدان افراد موثر است در این راستا دوری کردن از کارهای ناروا چه در پنهان و چه در آشکارا از آثار و خواص نماز است نماز با خضوع قلب انسان را از ارتکاب گناهان کبیره و صغیره باز می‌دارد نیاز بهترین وسیله تامین آسایش و آرامش روح و روان در دنیا و برخورداری از نعمت‌های بهشتی در آخرت است احیا و اقامه نماز اثرات متعددی در دنیا و آخرت برای انسان دارد و چنانچه در متن زندگی قرار بگیرد هنگام نماز همه چیز جز نماز فراموش شود. این در حالیست که تجربه نشان داده است در اداراتی که نماز اقامه می‌شود ریشه گناه، تباهی و فساد ریشه کن شده و کاهلی در امور محوله از ادارات رخت بر می‌بندد. در این پژوهش که با هدف تعیین جایگاه نماز در عملکرد بهینه کارکنان انجام گرفته است نتایج تحقیق نشان می‌دهد اقامه نماز در محیط‌های کاری میزان تعهد شغلی کارکنان را افزایش داده و انحرافات کاری را به حداقل می‌رساند. افرادی که دارای معنویت در محیط کار هستند و در مراسم و برنامه‌های مذهبی شرکت می‌کنند دارای تعهد کاری بهتر و عملکرد بالاتری در دستیابی به اهداف سازمان و تکریم ارباب رجوع هستند.

منابع و ماخذ:

منابع فارسی:

- آذردهشتی، امیر هوشنگ (۱۳۶۸) کندکاوی در مدیریت علوی، مرکز پژوهش‌های اسلامی، تهران.
- احمدی، علی اصغر، (۱۳۷۷)، تحول انگیزشی انسان و ارتباط آن با نماز، جلد اول، چاپ اول، نماز و بندگی، (مقالات برگزیده هشتمین اجلاس سراسری نماز) دبیرخانه دائمی اجلاس سراسری نماز، تهران: ستاد اقامه نماز.
- بیک زاده، ج و همکاران، (۱۳۹۰) معنویت محیط کاری و تاثیر آن بر مولفه‌های رفتار شهروندی سازمانی، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی.
- بدرالدین بن بهرام (۱۳۸۱) فرهنگ لغات فرس پنج بخشی (فرهنگنامه زمان گویا و جهان پویا) تصحیح حبیب الله طالبی، چاپ اول، تهران، انتشارات فرهنگی پازینه.

- تنهایی، ابوالحسن، حسینی فرد (۱۳۸۷) مطالعه جامعه شناختی شادی در نظریه رفتار جمعی و جنبش اجتماعی هربرت بلوم، فصلنامه تخصصی جامعه شناسی، سال چهارم، شماره سوم.
- حسینی، سید محمد، همکاران، (۱۳۹۱) ارتشای مقام های عمومی در دادن رشوه به آنها در آیینہ قوانین داخلی و کنوانسیون، فصلنامه حقوق، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۲، شماره ۲.
- حبیب زاده، محمد جعفر، (۱۳۷۹) رشوه از دیدگاه حقوق کیفری ایران و فقه، نشریه مدرس، دوره ۴، شماره ۴.
- حکمت آرا، محمد کریم، سلطانی، عادل، (۱۳۹۵). تاثیر نماز بر وجدان کاری و ایجاد تعهد شغلی از منظر آیات و روایات، فصلنامه مطالعات قرآنی، سال هفتم، شماره ۲۵.
- رابینز، استیفن. (۱۳۸۳) رفتار سازمانی (مفاهیم، نظریه ها، کاربردها) مترجمان علی پارساییان و سید محمد علی اعرابی، چاپ چهارم تهران، دفتر پژوهش های فرهنگی
- زاهدی شمس السادات، پناهی، علی (۱۳۸۷) بررسی نقش معنویت در کارایی بانکداری، فل نامه علمی و ترویجی مطالعات مدیریت، شماره ۵۸.
- زمانی، ف. (۱۳۸۵) آسیب شناسی رفتار سازمانی، روزنامه ایران.
- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، (۱۳۸۱) مصوبات برنامه ارتقاء و حفظ کرامت مردم در نظام اداری از ۷ برنامه تحول در نظام اداری، معاونت امور مدیریت و منابع انسانی.
- ظهور، علیرضا و همکاران (۱۳۸۷). وضعیت شادابی دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ارمغان دانش، سال هشتم، شماره ۳.
- عرب، منصور (۱۳۹۲) مقایسه تاثیر استفاده از چشم بند و گوش بند بر کیفیت خواب بیماران بخش مراقبت کرونری، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران، سال یازدهم، شماره ۲.
- عزیزی، عباس، (۱۳۸۶). آثار و برکات نماز در دنیا و برزخ قیامت، چاپ چهارم، قم، انتشارات صلاه.
- قرائتی، محسن (۱۳۸۶)، پرتوی از اسرار نماز، چاپ هفدهم، قم، نشر مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن
- فره وشی، بهرام، (۱۳۵۲) فرهنگ پهلوی، چاپ دوم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- فیضی، ایوب، همکاران (۱۳۹۳) فرا تحلیل رابطه شاخصه های روانی - اجتماعی با سلامت روانی، پژوهشکده زیست خلیج فارس
- سال ۱۸ شماره ۴

-کاظمی، اسدالله، کرمی، اصغر (۱۳۹۰)، رابطه میان کیفیت خدمات و رضایتمندی ارباب رجوع، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد خوراسگان.

-گریفین، مورهد (۱۳۷۵)، رفتار سازمانی، ترجمه مهدی الوانی و غلامرضا معمارزاده، مروارید، چاپ دوم.

-گشتاسب، مریم و همکاران (۱۳۸۹). مطالعه جامعه شناختی وجدان کاری عوامل سازمانی موثر بر آن (مطالعه مقایسه ای کارکنان ادارات دولتی تهران و یاسوج) مطالعات جامعه شناسی، سال دوم، شماره هفتم.

-موسوی، غفور و همکاران (۱۳۸۶). نگرش توحیدی در پیشگیری از افسردگی، تحقیقات علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره ۲.

-معین، محمد (۱۳۶۰). فرهنگ معین، جلد چهارم، نشر امیر کبیر، تهران.

-وکیلی، ک، (۱۳۸۷) تاثیر وجدان بر بهره وری کارکنان مراغه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه.

-یا حقی، محمد جعفر (۱۳۷۷) فرهنگنامه قرآنی، جلد ۱ و ۳، چاپ دوم، مشهد، انتشارات بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی.

منابع انگلیسی:

-Biberman,j&whitty,m(۱۹۹۷).ApostmodernSpiritual future for work. Journal of organization management . ۲(۱۰), ۱۳۰-۱۳۸.

-Davision,G,C&Neal,J,M(۲۰۰۱).Abnormal Phychologychapter.Mood disorder(۱ cd)(pp ۲۴۰-۲۸۱)Newyork john wiley &sons gin.

- Marcks,B.a.&woods,DW.(۲۰۰۷).Role of through reheated belief and coping strategy in the escalation of intrusive thought – and analog to obsessive compulsive disorder .Behavior Research die theraly, ۴۵,۲۶۴۰,۲۶۵۱

-Yu,M,Suralla,h.,Tahayab,M.&peisoo,H.(۲۰۰۹)The e-balanced scorecard (e-bask)for measuring academic staff performance excellence, International Journal of educational management, ۲۴,۵۴.